

Hea keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kvaliteedi kriteeriumid

2018. aastal võeti vastu Eesti keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava, mille ühe tegevusena luuakse keskkonnahariduse kvaliteedisüsteem. Eesmärk on saavutada ühtlane tase erineva taustaga keskkonnahariduskeskustes ning toetada keskkonnahariduse võrgustiku arengut ehk teisisõnu – saavutada heal tasemel ja usaldusväärse keskkonnahariduse kättesaadavus kõikjal Eestis.

Loodav kvaliteedisüsteem käsitleb

- keskkonnahariduslikke õppeprogramme,
- juhendajate kvalifikatsiooni ja enesetäiendamist ning
- keskkonnahariduskeskusi kui keskkonnasäästlikult toimivaid üksusi.

Kvaliteedisüsteemi loomist juhivad Eesti Keskkonnahariduse Ühingu koostöös Keskkonnaministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga, kaasates huvitatud osapooli – keskkonnahariduse spetsialiste, õpetajaid jt. Tegevusi toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Allpool on loetelu keskkonnahariduslike õppeprogrammide kirjelduste kvaliteedi kriteeriumitest, mis pakuti välja Eesti keskkonnahariduse ekspertide koostöös. Käesolev juhend on mõeldud programmide kavandajatele ja rakendajatele enesehindamiseks, parandusvajaduste avastamiseks ning ka külastajatega ühise mõttemudeli kujundamiseks.

Juhend keskendub õppeprogrammi kvaliteedi seisukohast olulistele võtmeelementidele, nagu eesmärgid, sisu ja meetodika, õppekeskkond, juhendajad ning tulemuste analüüs. Seega on põhiküsimus selles, kas programmi kirjelduses on piisavalt vajalikku infot programmi kvaliteedi kohta ning kas kavandatu on sobiv tulemusliku ja õppijatele huvi pakuva keskkonnaharidusliku tegevuse läbiviimiseks.

Keskkonnahariduse portaal <https://keskkonnaharidus.ee/et> on Eestis peamine infokanal, kust õpetajad saavad teavet pakutavatest keskkonnahariduslikest õppeprogrammidest. Portaali kaudu saab õpetaja tellida programme, anda tagasisidet jm. Portaalil avaldatud info põhjal hinnatakse ka õppeprogrammi kirjelduse kvaliteeti. On oluline, et kvaliteedi hindamise aluseks olev teave oleks täpselt seesama, mida näeb õpetaja.

Keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kvaliteedi kriteeriumite loetelu

1. Õppeprogrammi nimetus, lühitutvustus ja üldandmed

Õppeprogrammi nimetus, lühitutvustus ja üldandmed annavad kõikidele huvitatud osapooltele – nii õpetajale (kes asub otsustama, kas õppeprogramm on sobiv tema õpilastele) kui ka programmis osalevatele õpilastele ja nende vanematele – vajalikku üldinfot.

Kriteeriumid:

- 1.1. Programmi nimetus annab selge ülevaate programmi teemast;
- 1.2. Õppeprogrammi lühikirjeldus on antud selges sõnastuses;
- 1.3. Programmi sihtrühm on kirjeldatud: kooliaste, osalejate vanus, õppekeel, soovitatav grupi suurus jms;
- 1.4. On märgitud programmi ajaline kestus ja sobiv toimumise aeg/ajastus;
- 1.5. On märgitud õppeprogrammi läbiviimise koht (keskuses, koolis, matkarajal vms);

- 1.6. Vajadusel on märgitud õppekeskkonna eripärad (kitsad trepid, laudtee, künklik maastik, soine ala vms);
- 1.7. On loetletud vajalik varustus (kummikud, kirjutusvahendid, võileivad vms), mida õpilased õppekäigul vajavad.

2. Õppeprogrammi eesmärgid

Õppijakesksete ja selgelt sõnastatud eesmärkide põhjal peab olema võimalik otsustada, kas programmi tegevused vastavad püstitatud eesmärkidele ja võimaldab hiljem hinnata tulemuste saavutamist.

Kriteeriumid:

- 2.1. On loetletud programmi lõpuks saavutatavad õpitulemused: teadmised, oskused ja hoiakud vastavalt sihtrühmale;
- 2.2. Tuuakse selgelt välja seosed riikliku õppekavaga (ainekavad, üldpädevused, läbivad teemad, ainete lõiming jms);
- 2.3. Tuuakse välja seosed jätkusuutliku arengu teemaga (käsitletakse seostatult loodus-, kultuuri-, sotsiaalset ja majanduslikku keskkonda).

3. Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Programmi sisu ja meetodite kirjeldus moodustab programmidokumendi põhiosa ning selle põhjalik kavandamine tagab kogu programmi ladusa läbiviimise ja eesmärkides kirjeldatud tulemuste saavutamise.

Kriteeriumid:

- 3.1. Programmis esitatud peamised sisuteemad moodustavad terviku ja tagavad eesmärkide saavutamise;
- 3.2. Valitud metoodika on otstarbekas ja sihtrühma arvestav; tegevused on mõtestatud ja eesmärgipärased;
- 3.3. Kasutatakse aktiivõppemeetodeid, mis on kaasavad ja mitmekesised;
- 3.4. Kasutatavad materjalid ja vahendid sobivad metoodikaga, on asja- ja eakohased ning neid on õpilaste arvu arvestades vajalikul hulgal;
- 3.5. Programmi sisu aitab kaasa keskkonnahoidlike väärtushoiakute ja käitumisharjumuste kujundamisele; programmi teema kontekstis käsitletakse inimese ja looduskeskkonna vahelisi seoseid;
- 3.6. Sisu on teaduspõhine;
- 3.7. Programm lõpeb kokkuvõttega veendumaks, et eesmärkides kirjeldatud õpitulemused on saavutatud.

4. Õppekeskkond (programmi läbiviimise koht)

Programmi läbiviimise koht peab toetama programmi eesmärkide saavutamist. Väljasõit on põhjendatud siis, kui programmi eesmärkide saavutamiseks vajatakse tavapärasest koolikeskkonnast ja selle lähiümbrusest erinevat õppekeskkonda.

Kriteeriumid:

- 4.1. Õppekeskkond ja selle eripära toetab eesmärkides kirjeldatud tulemuste saavutamist ja on selleks vajalik;
- 4.2. Õppekeskkond on turvaline. Ohutuse tagamiseks vajalikud meetmed on üldiselt programmis kirjeldatud või viidatakse keskusel kokkulepitud üldistele reeglitele, mida osavõtjatele tutvustatakse programmi algul.
- 4.3. Programm pakub teavet erivajadustega õpilaste võimaluste või võimaluste puudumise kohta õppeprogrammis osalemiseks. Täpsustatakse, kui on vajalikud erikokkulepped.

5. Juhendajad

Juhendajal on õppepäeva õnnestumises võtmeroll ja selleks vajalikke eeldusi on sageli keeruline kirjeldada. Programmi valiku üle otsustav õpetaja peaks eelnevalt teadma, kes asub programmi

kirjelduses antud lubadusi ellu viima. Juhendaja kvalifikatsioon on üks vajalikke eeldusi teaduspõhise programmi läbi viimiseks.

Õpetaja on teadlik enda rollist nii programmi ettevalmistamisel kui läbiviimise protsessis.

Kriteeriumid:

- 5.1. On märgitud programmi läbiviija(te) nimed, hariduslik taust, kompetentsus ja kogemused selle programmi kontekstis;
- 5.2. On esitatud programmi pakkuja ootused saatvale õpetajale tema rolli ja panuse osas enne õppeprogrammi ja selle ajal.

6. Hindamine ja tagasiside

Kvaliteeditsüklil algab eesmärkide seadmisest ja lõppeb tulemuste hindamisega. Õpetaja poolt programmile antud tagasiside aitab kaasa lasteaia/kooli ja keskuse koostööle.

- 6.1. Programmi kirjeldusest selgub, kas ja kuidas teeb keskus lasteaia/kooliga koostööd (eelnevad kokkulepped, programmi eelnev täpsustamine, õpilaste eelhäälestus jms). Kas, millal ja kuidas küsitakse programmi tellinud õpetajalt tagasisidet kogu õppeprogrammi kvaliteedi kohta